

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disquisitionvm Magicarvm Libri Sex

Delrío, Martín Antonio

Mogvntiae, 1624

Capvt I. De Superstitione & eius speciebus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62472](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62472)

MARTINI DEL-
RIO PRESBYTERI,
SOCIETATIS IESV,

LIBER PRIMVS.

De MAGIA in genere, & de NATVRALI ac
ARTIFICIOSA in specie.

CAPVT I.

De Superstitione & eius speciebus.

Etymologiam nimis
curiosè D. Isidorus a
scrutatur his verbis:
Superstitio dicta eo,
quod sit superflua, aut
superstatura obserua-
tio. Alij dicunt, à seni-

bus, quia multis annis superstites, per atatem
delirant, & errant superstitione quadam,
nescientes qua vetera colunt, aut qua
veterum ignari asciscunt. Lucretius autem
superstitionem dicit superstantium rerum,
id est, celestium seu diuinarum, quæ super
nos stant: sed malè dicit. non malè si a-
nalogiam, sed si mentem spectes. Nam
Epicureus poëta nullam Deo rerum
humanarum curam esse censebat, &
ideo supremi numinis timorem super-
stitionem vocabat, eo quod, quasi horri-
bili aspectu, timor iste mortalibus su-
perstet & impendat, alludit enim ad
uerfus illos Lucretij, b

A Humana ante oculos fœdè cum vitia ia-
ceret
Interis oppressa graui sub religione.
Que caput à cæli regionibus ostendebat,
Horribili super aspectu mortalibus in-
stans.

Nam Lucretio, vt & alijs gentibus,
religio ponitur pro Superstitione. Ety-
mologia autem illa etiam Seruio pla-
cuit: cui, c. superstio est, superstantium
rerum (id est celestium & diuinarum,
quæ super nos stant.) inanis & superflua
timor. De senibus quod addit Antistes
Hispalentis, non est eius commentum:
sic enim Donatus, vel quisquis ille: d
superstites sunt senes velanus, quia atate
multis superstites iam delirant. Vnde &
superstitiosi, qui Deos timent nimis, quod
signum est deliramenti.) Christianis scri-
ptoribus nomen superstitionis in ma-
lum sumi solet, etiam in illo D. Pauli: e
Viri Athenienses, per omnia quasi super-

c in VIII.
Æacid.

d in Terç.
Andr.

e Acto. 17
v. 22.

a lib. 8. O.
g. c. 3.

b lib. 1.

A

stitiosos

stiosos vos esse video. Syriacè est, nimios in cultu demonum, Gracè δειοδαίμονες, a quo superstiosiores: eò scilicet, quòd vano demoniorum timore, lapides, ligna, spiritus, ignota quoque & ambigua numina, colerent. Quo sensu gentiliū errorem Patres Superstitionem nuncupant, non Religionem: nisi additā vanæ vel falsæ denotatione. Quòniā inter Religionem & Superstitionem multum interest. Synæsius rectè dicitur id quòd ait vitium esse virtutis inest, persona circumdatum, ep. 67. Non enim philosophi solum (ait Cicero) verum etiam maiores nostri Religionem à superstitione separauerunt, nam qui totos dies precabantur & immolabant, ut sui sibi liberi superstites essent, Superstitiosi sunt appellati, quòd nomen patuit postea latius. Qui autem omnia quoad cultum Dei pertinerent, diligenter tractarent, & tanquam religerent, sunt dicti religiosi ex relegendo, ut elegantes ex eligendo, tanquam à diligendo diligentes, ex intelligendo intelligentes. His enim verbis omnibus inest, vbi legendi eadem, quæ in religioso. Ita factum est in superstioso & religioso, alterum vitij nomen, alterum laudis.]

f lib. 1. d. nat Deor.
gl. 4. c. 28
bl. 14. d. ciuit. De c. 30.

Adscripsi verba ut legenda censeo ex Lactantio: ex quo & D. Augustino h corrigendus Non. Marcellus eadem aliter referens: Nonius etiam vult Superstitiosos dici, quòd præ cultura deorum cetera superseant, i. negligant: itidem & religiosos quasi relictos (sic membrana) quòd ceteris relictis, solis sacrificijs deseruiant; ridiculum comment. & Nonio dignum. Lactantius eruditè, quæ soler argumentorum vi & copiâ Ciceronis discrimen refellit, & concludit, Religio veri cultus est, Superstitio falsi. hoc præclare: non ita quòd subdit: Omnino quid colas interest, non quemadmodum

A colas, aut quid precere.] parum id consideratè dictum. nam superstio quoque nascitur, si quòd oportet coli, Deum optimum Maximum, non vt oportet colas aut precere. Religioni duntaxat locus: Si qui vni ac vero Deo supplicat, ita quemadmodum oportet id faciant. Optimè enim Theologi nostri, Religionem definiunt virtutem, quæ Deo vero cultum verum ac debitum exhibemus, ideoque dicitur, duo illi vitia extrema repugnare: Vnum in defectu positum, quòd cum debito honori detrahat, Irreligiositas vocatur: alterum in excessu, quòd non quidem verum cultum æquo maiorè exhibet: (quis enim, quantum par est, queat exhibere illi infinite bonitati, immensæque maiestati?) sed ideo nimium: quia nec verum, nec bonum, sed superfluam quadam circumstantia vitiatum: quæ, quòd perperam & in Dei potius iniuriam, quàm honorem, materiæ debitæ adijcitur: ideo in excessu positum vitium vocant. Cum enim bonum idem sit quòd perfectum, omnemque defectum siue vitium repellat: nihil etiam verum dici mereatur, nisi quòd idem sit bonum: perspicuè intelligitur, si mali quidpiam in cultu diuino reperiatur, verum cultum eum non esse, quare nec Religionem dici posse. Deinde cum Superstitio omnis, nomine suo vitium in cultu inesse indicet, consequitur nullum cultum qui supersticiosus sit, verum cultum vocandum: atque adeò superstitionem omnè falsi cultus esse, vt Lactantius dixerat. Sed falsitas ista non vno tantum fonte, vt putabat, sed ex duobus oritur. Capitalis omnino est quem ille non ignorauit: si videlicet id pro Deo colatur, quòd Deus non est: huc nostri nominant. Superstitionem falsi cultus. alter minus est deleterius, sæpe tamen lethalis, semper noxius, què Firmianus per-

i vide Gregor. Valerian. 2. 2. disp. 6. q. 10. punct. primo.

perâ videtur à superstitione excludere, si cui, qui debetur cultus, non quo debetur modo, exhibeatur: hunc vocant Theologi, *indebiti cultus superstitionem*, eò quod non, qualis debetur. Prior generali nomine solet *Idololatria* vocari, quia quidquid, cum non sit Deus, vti Deus adoratur, idolū nominatur, iuxta illud: *Omnes Dij populorum, idola*, hoc est vanitas & inania, nihilquè minus quàm quod volunt haberi. Nam vis ista est vocis Hebrææ ELIL. Posterior nomen suum retinet, nec propriū. quod sciam, aliud habet: nec imposuit D. Augustinus, *contentus descripsisse*, cum de imaginarijs indebiti cultus signis ageret, his verbis: *qua ad remedium, aliarumque obseruationum curam pertinent: qua non sunt diuinitus ad dilectionem Dei & proximi, tanquam publicè constituta: sed per priuatas appellationes rerum temporalium, corda dissipant miserorum.* De hoc indebito cultu nulla nunc à nobis disputatio instituitur: de falsi tantum cultus superstitione differendum; cumque ea duas species complectatur. *Expressam idololatriam*, quando cultus Deo debitus clarè & diserte transfertur in creaturam: cum Iudæi vitulum, Ægyptij Anubim, Romani Quirinum coluere, & *tacitam*, siue vt alij vocant *Implicitam*: illam quoque priorem nunc missam facimus, cõtenti, que ad posteriorem pertinent, & sunt obscuriora: pro modulo nostro elucidare. Tacita idololatria est omnis magia prohibita, vt suo loco ostendemus.

CAPVT II.

De Magia, eiusque diuisione, & Magorum varijs nominibus.

Magiam vniuersim sumptam defino terminis latissimis, vt sit ars

A seu facultas, vi creata, & non supernaturali, quadam mira & insolita efficiens; quorum ratio sensum & communem hominum captum superat. Vltus sum terminis latissimis, quia video viros magnos, Fr. Victoriam asecutos, dum pomeria circumdant strictiora, artificiosam & naturalem exclusisse. *Artem* dixi, seu *Facultatem*, pro qua vis cognitione & operatione, apodicticâ, topicâ scientiam gignente vel non gignente, mechanica vel liberali, artificiosa vel artis experte, verâ vel circulatoriâ, superstitionosâ, vel vitij experte. *Efficiendi* vocabulum pro omnis mentis, animi, sensus, aut membrorum functione posui. *Vim* intelligo, siue rei adhibitæ, siue personæ adhibentis, hominis nempe, vel dæmonis. *Creatam & non supernaturalem* nominavi, vt excluderem vera miracula: quæ solius Dei sunt opus: quocirca malui *mira*, quàm miracula dicere. *Communem* denique *caprum & sensum* mentionem inserui, quia multorum magicorum effectuum causa soli sapientiores, qui omni ætate pauci, consequuntur. Tàm latè sumptæ Magiæ diuisio petenda ex causis, finali & efficiente. *Ab efficiente*, dicitur diuisio in *Naturalem, Artificiosam & Diabolicam*; quia cuncti effectus eius adscribendi sunt, vel insitæ rebus naturæ, vel humanæ industriæ, vel cacodæmonis malitiæ. *A finali causa*, rectè dispartias: primò *in bonam*. si bona intentione & licitis medijs vtatur; (quod tantum competit artificiosæ ac naturali) & *in malam*, cuius nempe finis vel media, quibus vtitur, praua sunt: hæc peculiaris est Magiæ prohibitæ; quàm idololatriam tacitam & superstitionis speciem esse diximus. Hæc prohibita Magia sic describi potest, *Facultas seu ars, qua, vt pacti cum demonibus initi, mira quadam, & communem hominum captum superan-*

a relect
le Magia,
au. 8. An
les in
loribus
ad 1. d. 7.
& alios.

Paral. 16
verf. 16.

4. 32

lib. 2. de
doct.
Christi 2.
c. 23.